

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 53030-05-16

19 אוגוסט 2018

לפני:

כב' השופט דורי ספיבק – אב בית הדין
נציגת ציבור עובדים גב' לאה חלה
נציג ציבור מעסיקים מר רן ורדי

המבקש:

אלעד דניאל

ע"י ב"כ עו"ד אבי מור יוסף

-

המשיבה:

פוקס - ויזל בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד חיים פיצ'ון

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הזכות לעבודה בישיבה ובתנאים הולמים, תשס"ז-2007](#)[חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 8\(א\)\(1\), 8\(א\)\(2\), 8\(א\)\(3\), 4\(ג\), 22\(ג\)](#)

מיני-רציו:

* ביה"ד דחה בקשה לאישור תובענה ייצוגית שעניינה הפרות נטענות של חוק הזכות לעבודה בישיבה ובתנאים הולמים בחנויות אופנה שמפעילה המשיבה. זאת, מאחר שהבקשה אינה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה.

* עבודה – תובענה ייצוגית – תנאים לאישורה

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – גמול לתובע מייצג ופרקליטו

המבקש הועסק במשיבה באחד מסניפי רשת הביגוד FOX. עסקינן בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, שעניינה הפרות נטענות של חוק הזכות לעבודה בישיבה ובתנאים הולמים, תשס"ז-2007 (להלן: החוק) בחנויות אופנה שמפעילה המשיבה.

בית הדין האזורי לעבודה (השופט ד' ספיבק ונציגי הציבור ל' חלה, ר' ורדי) דחה את הבקשה ופסק כי:

בקשה לאישור תובענה ייצוגית היא הליך מקדמי שבגדרו על ביה"ד לקבוע האם מתקיימים התנאים הקבועים בחוק תובענות ייצוגיות לדיון בתובענה כייצוגית. לשם כך יש לבחון האם מתקיימים התנאים

המצטברים הבאים הנדרשים לצורך האישור: האם התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה; האם יש אפשרות סבירה ששאלות אלה יוכרעו לטובת הקבוצה; האם תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת; האם קיים יסוד סביר להניח שעניינה של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב.

ביה"ד קבע כי אין חולק עוד שהוראות החוק חלות גם על חנויות לממכר בגדים; אשר לאופן יישום החוק על ידי המשיבה, ביה"ד קבע כי אין פגם בהוראות הנוהל המפרט את הזכויות המגיעות לעובדים לפי החוק; ביה"ד פסק כי אין מקום לאישור התובענה כייצוגית. בחלק גדול מהתקופה שאליה מתייחסת הבקשה לאישור, כבר כובדה במידה כזו או אחרת הזכות לעבודה בישיבה אצל המשיבה, כך שלא ניתן לומר כי הבקשה לאישור מעוררת "שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה". זאת, שכן אין דומה מצב של עובד שהועסק עוד בטרם הותקן הנוהל, למצב של עובד שהועסק כעבור מספר שנים, כאשר המשיבה כבר "התקדמה" באופן משמעותי בנוגע לאכיפת הזכות; שנית, מהראיות עולה שמספר הכיסאות המוצבים שונה מסניף לסניף. יש להניח שגם שעיצוב הפנים של החנויות השתנה ובכלל זה מספר המושבים ומידת היכולת של עובדים להזיז אותם. כל זאת השפיע באופן שונה על עובדים, כך שהיו חלק מהעובדים שכובדה במלואה או כמעט במלואה זכותם לישיבה בעבודה, וחלק אחר שלא; האמור נכון שבעתיים ביחס לשונות בין אופן ההפעלה ותצורת החללים הפנימיים ברשתות השונות שמפעילה המשיבה; בנוסף, אף אם היו הפרות של הזכות לישיבה מצד המשיבה לאורך השנים הרלוונטיות לבקשה, הן לא היו הפרות גורפות המתייחסות לכלל העובדים. נוכח כך דין בקשת האישור להידחות, לאור כך שהבקשה אינה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה.

למעלה מן הצורך, דן ביה"ד בשאלת עמידת הכיסאות הקיימים בסניפי המשיבה בדרישות החוק. תחילה נקבע כי בהליך המתקיים בפני ביה"ד ניתן לטעון כי הכיסא שניתן לעובד אינו מתאים להוראות החוק וכי ביה"ד מוסמך וחייב לבחון האם כיסא הממוקם במקום עבודה עונה להגדרה שבחוק; אשר לכיסא שבמחלוקת. מאחר שיש לדחות את הבקשה, הושארה ההכרעה בשאלת מידת התאמת הכיסא לדרישות החוק בצריך עיון, אך הומלץ להציב לצד הכיסא הקיים גם כסאות נוספים שיתאימו לביצוע המטלות השונות; במקרה זה קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים גמול לתובע המייצג ולבא כוחו. נוכח התועלת הציבורית והחשיבות מבחינת זכויות עובדי המשיבה ל"התפתחות" בעמדה המשיבה במהלך ההתדיינות, נוכח הדיון התקדימי במבנה הכיסא שיש לספק לעובדים המועסקים בחנויות לממכר בגדים שהנו בעל חשיבות ציבורית, אף שלא נקבעו מסמרות בעניין. אף הייתה טרחה ועלויות בניהול הבקשה.

החלטה בבקשה לאישור תובענה כייצוגית

כב' השופט דורי ספיבק:

1. בפנינו בקשה לאישור תובענה ייצוגית, שעניינה הפרות נטענות של [חוק הזכות לעבודה בישיבה](#) ובתנאים הולמים, תשס"ז-2007 (להלן: חוק הזכות לעבודה בישיבה) בחנויות אופנה שמפעילה המשיבה.

הצדדים

2. המשיבה, פוקס ויזל בע"מ, הינה חברה ציבורית העוסקת בממכר פריטי ואביזרי אופנה וכלי בית, באמצעות מספר רשתות שאותן היא מפעילה ומנהלת, ובהם: רשת האופנה Fox, רשת האופנה Mango, רשת בגדי הילדים The Children's place, רשת ההנעלה והאביזרים Charles and Keith ורשת כלי הבית Fox Home.

3. המבקש הועסק על ידה בסניף סביונים של רשת האופנה Fox מיום 11.9.14 ועד ליום 6.5.16, עת שהפסיק את עבודתו, לאור גיוסו לצה"ל. יצוין כי במהלך עבודתו נדרש המבקש לעיתים לעבוד גם בסניפים אחרים של הרשת, ובהם סניף קרית אונו, סניף סירקין, סניף דיזנגוף סנטר, סניף בארות יצחק וסניף איילון.

הבקשה לאישור ומהלך ההתדיינות

4. בבקשת האישור, טוען המבקש כי המשיבה לא קיימה את חובתה כמעסיק לפי [חוק הזכות לעבודה בישיבה](#), לספק לעובדיה מושבים במספר מספיק ובמצב תקין בעלי משענת גב, מותאמים בצורתם, במבניהם ובממדיהם לעובדים ולעבודה המבוצעת. עוד הוא טוען שקיימת במשיבה מדיניות שנועדה למנוע מהעובדים עבודה בישיבה, לרבות במצבים שבהם ניתן לבצע את העבודה בישיבה, כגון פריקה סחורה וקיפול בגדים. בגדר הבקשה התבקש בית הדין להורות למשיבה לתקן את מחדליה שלעיל, וכן לחייבה לשלם למבקש ולשאר עובדיה פיצוי בגין הפרת הוראות החוק.

5. בתגובתה לבקשה לאישור, הדגישה המשיבה כי אין היא מפרה את הוראות חוק. לטענתה, על אף שהפסיקה קבע במפורש כי עבודת המכירה והשירות בחנויות האופנה לא ניתנת לביצוע בישיבה, המשיבה מעמידה בכל חנויותיה כיסאות לשימוש עובדיה במהלך ההפסקות וכן במהלך העבודה, ככל שהדבר מתאפשר. כמו כן, המשיבה מיידעת את כל עובדיה ואת מנהלי החנויות בדבר זכותם של העובדים לשבת, ככל שהדבר אפשרי, וזאת באמצעות נוהל מסודר. למען הסדר הטוב, נבחר שהתגובה כוללת שורה של טענות הגנה נוספות, שאליהן נידרש, ככל שיהיה צורך בכך, בהמשך החלטה זו.

6. בתשובה לתגובה טען המבקש, בין היתר, כי הנוהל שאליו היפנתה המשיבה דווקא מחזק את טענת המבקש בדבר כך שקיימת אצל המשיבה מדיניות ברורה המפרה את הוראות החוק, עוד מדגיש המבקש כי הכסאות שאותם מספקת המשיבה אינם

מתאימים לביצוע העבודה ואינם עומדים בסטנדרט החוקי הנדרש, וזאת הן מאחר שהמושב שלהם זעיר – אורך ורוחב 30 ס"מ בלבד – והן מאחר ש"משענת הגב" שהמשיבה טוענת שקיימת הינה מסגרת מתכת בלבד.

7. ביום 11.12.16 התקיים דיון ראשון בבקשה בפני כב' השופטת הבכירה (כיום בדימוס) מיכל לויט. בתום הדיון נעתר בית-הדין לבקשת המשיבה להגיש תצהירים משלימים מטעמה.

8. ביום 1.1.17 הגישה המשיבה תצהירים משלימים מטעמה, לה צורפה חוות דעת מומחה אורטופד, שניתנה על ידי פרופ' יעקב נרובאי מבית הספר לרפואה באוניברסיטת תל-אביב, בדבר התאמת הכסאות שהיא מציבה בחנויות לדרישות החוק.

9. בהמשך לכך, ולאחר שביקש וקיבל את רשות בית הדין, הגיש גם המבקש חוות דעת מומחה אורטופד מטעמו, שניתנה על ידי ד"ר נחשון רנד, מהמרכז הישראלי לניתוחי עמוד שידרה בבית החולים "אסותא" בתל-אביב.

10. בימים 21.12.17 ו- 30.1.18 התקיימו דיוני הוכחות בבקשה לאישור. במהלכם, נחקרו המומחים משני הצדדים, המבקש עצמו, וכן מספר עדים מטעם המשיבה: גב' שרית טלקר, מנהלת סניף סביונים; גב' מיכל ברש, מנהלת אזור; מר עידן חובבה, כיום מנהל סניף בארות יצחק, שהיה בזמנים הרלוונטיים לתביעה מנהל משמרת בסניף סביונים; גב' איריס איינהורן, סמנכ"ל משאבי אנוש; ומר רן ארנון, משנה למנכ"ל המשיבה.

לאחר הדיון הגישו הצדדים סיכומים בכתב. עתה, משנאספו אלה לתיק בית-הדין, הגיעה העת לדון ולהכריע בבקשה.

דיון והכרעה

התנאים לאישור תובענה כייצוגית

11. בקשה לאישור תובענה ייצוגית, כמו זו שבפנינו, היא הליך מקדמי שבגידרו על בית הדין לקבוע האם מתקיימים התנאים הקבועים ב**חוק תובענות ייצוגיות**, תשס"ו-

2006 לדיון בתובענה כייצוגית. לשם כך, עלינו לבחון האם מתקיימים ארבעת התנאים המצטברים הבאים, הנדרשים לצורך האישור:

ראשית האם התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה (הרישא [לסעיף 8\(א\)\(1\)](#) לחוק);

שנית האם יש אפשרות סבירה ששאלות אלה יוכרעו לטובת הקבוצה (הסיפא [לסעיף 8\(א\)\(1\)](#));

שלישית האם תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת [\(סעיף 8\(א\)\(2\)\)](#);

ולבסוף האם קיים יסוד סביר להניח שעניינה של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב [\(סעיף 8\(א\)\(3\)\)](#) ו- [\(4\)](#).

[חוק הזכות לעבודה בישיבה](#) – רקע כללי

12. בפרשת דיזינגוף קלאב ([עע 33680-08-10](#) דיזינגוף קלאב נ' זואילי [פורסם בבנו] 16.11.11) נקבעו הדברים הבאים ביחס ל[חוק הזכות לעבודה בישיבה](#):

”הזכות לעבודה בישיבה מתחייבת מתוקף הערכים החוקתיים של כבוד האדם העובד, האוטונומיה האישית והשמירה על חיוו וגופו של האדם באשר הוא אדם. הזכות לישיבה בעבודה נמנית על זכויות המגן הראשוניות של העובד כזכות חוקית, קיומית ומובנת מאליה, הבאה לענות, בין היתר, על צרכיו הפיזיולוגיים-ארגונומיים והבריאותיים של האדם העובד במקום העבודה.

לפי הוראות [חוק הזכות לעבודה בישיבה](#), נדרש המעביד להעמיד לרשות העובד מושבים מתאימים וראויים במקום העבודה באופן שביצוע העבודה יתאפשר בישיבה. בד בבד חובה על המעביד להעמיד לרשות העובד מושבים לשם מנוחה סבירה בעת ההפסקה. לא תישמע טענת הגנה של המעביד כי יצא ידי חובתו במתן אפשרות ישיבה לעובד במהלך עבודתו, בכך שהעמיד לרשותו מקום ישיבה בהפסקה. מדובר בחובות נפרדות החלות על המעביד, אותן עליו למלא כלפי העובד, כל אחת בפני עצמה.

סעיף 2 לחוק מקים חזקה שבדין לפיה, ביצועה הרגיל של כל עבודה מאפשר ישיבה. נטל השכנוע בדבר הפרכת החזקה מוטל על המעביד.

טענת הגנה של המעביד לפיה 'ביצועה הרגיל של העבודה אינו מאפשר ישיבה' תפורש בצמצום."

תחולת הוראות החוק על רשתות אופנה בכלל, ועל המשיבה בפרט

13. הן בבקשה לאישור, והן בסיכומיו (סעיף 114 ואילך) חוזר וטוען המבקש כי קיימת מחלוקת בין הצדדים בדבר עצם תחולת הוראות חוק הזכות לעבודה בישיבה על רשתות אופנה בכלל, ועל המשיבה בפרט. לאור זאת, לטענתו "אישור התובענה הייצוגית בהליך זה חשוב ולו על מנת להבהיר כי הוראות חוק הזכות לעבודה בישיבה חלות על הנתבעת (ועל רשתות אופנה דומות לה)".

מעיון בסיכומי המשיבה, עולה שנכון למועד מתן החלטה זו, המחלוקת לאו מחלוקת היא, שכן עמדתה הברורה של המשיבה הינה כי היא "יודעת ומכיר בכך שחוק הזכות לישיבה בעבודה חל עליה, בהתאם לתנאיו וסייגיו" (סעיף 18.1 לסיכומיה). עמדתה זו עולה בקנה אחד עם פסיקת בית-הדין הארצי בעניין פטרול אופנה (עע-1673-10-11 פטרול אופנה נ' נעימי [פורסם בנבו] 1.2.16, כב' השופטת לאה גליקסמן), שקבעה מפורשות כי הוראות החוק חלות גם על חנויות לממכר בגדים.

14. עם זאת, התמונה לא תהיה שלמה, אם לא נציין שצודק המבקש בטענתו, לפיה הוא כלל לא יכול היה לדעת במועד שבו הגיש את בקשת האישור, כי זו תהא עמדתה של המשיבה בהתדיינות שבפנינו. זאת, שכן במענה לפנייתו למשיבה, שהקדימה את הגשת הבקשה לאישור, שלחה לו המשיבה ביום 11.5.16 מכתב תגובה (נספח 6 לבקשה) שבו היתה עמדתה שונה.

וכך נאמר בין היתר באותו מכתב תגובה, שהסתמך על פסקי דין הבאים שניתנו בבית דין זה (סעש 32299-10-12 ישראלי נ' פוקס [פורסם בנבו] 10.9.14, כב' השופטת (כתוארה אז) אריאלה גילצר-כץ); ס"ע 44509-09-15 צוקרמן נ' הוניגמן ובניו [פורסם בנבו] 7.11.15, מותב בראשות כב' השופטת שרה מאירי):

...."

10. בפסיקת בתי הדין נקבע פעם אחר פעם כי לא ניתן לבצע את העבודה בחנויות אופנה מסוגה של מרשתי, ובאופן ספציפי בנוגע למרשתי, בישיבה.

....

17. עם זאת, מרשתנו מעמידה בכל חנויות הרשת כיסאות לרשות עובדיה, על אף שהחוק לא חל עליה, והיא מאפשרת לעובדיה את הישיבה במהלך העבודה, כמו גם בהפסקות...

....

נציין, למען הסדר הטוב, כי לא הוגשו ערעורים על שני פסקי הדין שלעיל – עניין צוקרמן, שבו הנתבעת היתה המשיבה דכאן, ועניין ישראלי – שניתנו עוד קודם לפסק דינו של בית הדין הארצי בעניין פטרול אופנה, ומשכך הם לא עמדו לביקורת ערכאת הערעור. מכל מקום, ממילא אין לשני פסקי דין כיום עוד כל השלכה על הסוגיה שבפנינו, לאחר שבית הדין הארצי אמר את דברו בסוגיה. נרשה לעצמנו להניח, לטובת המשיבה, כי היא התאימה את עמדתה לפסיקה, ועתה אין היא חולקת עוד על תחולת הוראות החוק עליה.

15. כך או כך, בהעדר מחלוקת בדבר עצם תחולת הוראות החוק, עלינו לעבור ולברר את המחלוקות בין הצדדים בדבר אופן יישומו של החוק על ידי המשיבה.

חוקיות הוראות הנוהל

16. אין מחלוקת על כך שאצל המשיבה קיים נוהל, שנמצא באוגדן הנוהלים ליד הקופות בכל אחד מסניפיה, ושכל המנהלים חייבים להכירו והוא גם זמין לעיון העובדים כולם, המפרט את הזכויות המגיעות לעובדים על פי [חוק הזכות לעבודה בישיבה](#). וזה נוסח הנוהל, מיום 7.4.11 (ההדגשות במקור... הח"מ):

"נושא: הזכות לישיבה בעבודה.

- מעביד יעמיד לרשות עובד במקום העבודה מושב לעבודה ולא ימנע מעובד ישיבה במהלך העבודה, אלא אם כן הוכיח המעביד שביצועה הרגיל של העבודה אינו מאפשר ישיבה.
- המושב צריך להיות במצב תקין בעל משענת גב, מותאם בצורתו, במבנהו ובממדיו לעובד ולעבודה המבוצעת, וכך הדום שעליו

יוכל להשעין את רגליו בנוחות, אם אין הוא יכול לעשות כן בלי הדום.

- מעביד יעמיד לרשות העובדים במקום העבודה כיסאות או ספסלים מתאימים, בעלי משענת גב, במספר מספיק ובמצב תקין, לישיבה בעת הפסקה בעבודה.
- עבודת המכירה בחנויות איננה מאפשרת ישיבה, ואולם בזמן ההפסקות הקבועות במהלך משמרת, ואף בזמן ההפסקות הקצרות, ככל שמתאפשרות, יוכלו העובדים לעשות שימוש במושבים המצויים בחנות ובספסלים המצויים מחוץ לחנות.

17. המבקש בסיכומיו (פרק ו', סעיפים 55 ואילך) טוען כי הנוהל "מדבר בעד עצמו" ומוכיח כי קיימת אצל המשיבה מדיניות למנוע ישיבה מעובדים במהלך העבודה. המבקש אינו חולק על כך ששלושת הסעיפים הראשונים בהוראות הנוהל הן ציטוט ישיר ומדויק של הוראות החוק, ואין הוא גם חולק על כך שעמדת המשיבה לפיו האמירה בפסקה הרביעית לפיה "עבודת המכירה בחנויות איננה מאפשרת ישיבה" היא נכונה מבחינה עובדתית ומשפטית. עם זאת, להבנתו, העובדה שבפסקה הרביעית מודגשות המילים "ואולם בזמן ההפסקות" מחייבת פרשנות מצמצמת של הנוהל, לפיה הנוהל קובע שמחוץ לזמני ההפסקות אסור לעובדים לשבת.

המשיבה בסיכומיה מכחישה מכל וכל את הפרשנות הזו, ומדגישה כי לשיטתה הנוהל מבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים כי לכל עובדיה עומדת הזכות לשבת במהלך העבודה, לא רק בזמן הפסקות, כשהדבר מתאפשר (למעט בעת פעולת מכירה).

18. במחלוקת זו שבין הצדדים, אנו מקבלים את עמדת המשיבה. קריאת הוראות הנוהל כולן וכפשוטן, מובילה למסקנה ברורה לדעתנו, לפיה המשיבה מכירה בזכותם של עובדיה לשבת במהלך העבודה, לא רק בזמן הפסקות, ככל שהביצוע הרגיל של העבודה מאפשר זאת. החריג היחיד בנוהל ביחס לכך הוא לגבי עבודת מכירה, ולגביה ורק לגביה הודגש כי במהלכה קיימת זכות לשבת, הן במהלך ההפסקות הקבועות והן במהלך הפסקות קצרות, ככל שאלה מתאפשרות.

משכך, איננו מוצאים כל פגם בהוראות הנוהל הקיים. למען הספק ספק, וככל שהיתה מחלוקת בין הצדדים לגבי פרשנותו הנכונה, הרי שהיא מובהרת בזאת במסגרת החלטה זו.

האם נמנעה ישיבה בפועל במהלך העבודה?

19. המשיבה מדגישה בתצהירי עדיה וסיכומיה שהיא לא מנעה ואינה מונעת מעובדיה מספר מספיק של כסאות לישיבה בעבודה ובהפסקה, בכל חנויותיה. עוד היא מדגישה שהעובדים רשאים לנייד את הכסאות המוצבים בקופה לעמדת הקיפול ולמחסן, לצורך ישיבה בביצוע מטלות המאפשרות ישיבה, ובכלל זה חשבון בקופה, קיפול בעמדת קיפול, זמזום ומדבוק, כמו גם לצורך ישיבה בהפסקות.

המשיבה הוסיפה ופירטה כי מספר הכסאות שהיא מספקת בחנויותיה הינו כמספר הקופות – לכל הפחות שניים ובמקרים רבים יותר – כשברוב הזמן חלק מהקופות לא מאוישות ולפחות כסא אחד פנוי. לטענתה, עובדיה מורשים ואף מעודדים להעביר כסא פנוי מהקופה לעמדת הקיפול או למחסן או לישיבה בהפסקה (ככל שאינם יוצאים החוצה מהחנות). עוד מדגישה המשיבה כי כאשר כל הקופות מאוישות, הרי שהחנות מלאה לקוחות, אין מקום למטלות נוספות כגון קיפול, זמזום, מדבוק וכדומה, וממילא גם אין אפשרות לעובדים לשבת.

20. מעיון בסיכומי המבקש, עולה שאין הוא חולק על עצם החלוקה שערכה המשיבה בין מטלות הניתנות לביצוע בישיבה, וכאלה שאינן ניתנות לישיבה. כל שהוא טוען הוא, שגרסתה העובדתית של המשיבה התפתחה במהלך ההתדיינות, וכי מחלק מתצהירי העדות שהוגשו על ידה מצטיירת תמונה עובדתית שונה בתכלית. כך במיוחד, ציין המבקש כי בסעיף 68 לתצהירו של מר רן ארנון, המשנה למנכ"ל, שהיה התצהיר הראשון והיחיד שהוגש בתמיכה לתגובה לבקשה – בטרם ביקשה וקיבלה המשיבה היתר להגשת תצהירים נוספים – נאמר כך:

"64. ... מדי יום, מובילים לחנויות בין 20-50 אריזות, בהתאם להיקף המכירות. המוכרנים מקבלים את הסחורה למחסן, פורקים אותה מהארגזים או השקים, מתקינים עליה זמזום, מדביקים מחיר ואז מפזרים את הסחורה בחנות.

65. בזמן זה המוכרנים לא מתנתקים מהחנות; עליהם לגשת לשרת כל לקוח שנכנס, וכשהם מסיימים לשרת את הלקוח, בהנחה שאין לקוח אחר – הנחה שאינה מובנת מאליה בכלל – הם שבים לפרוק ולפזר את הסחורה כאמור לעיל.

66. כלומר, כאשר העובדים מתבקשים לפזר את הסחורה בחנות, הם לא מתמקדים רק בפזור הסחורה, אלא הם מוכנים כל העת לקבל לקוחות, ועושים זאת תוך כדי שהם מבצעים פעולות אחרות. על כן, מטלת פריקת הסחורה לא ניתנת לביצוע בפועל בישיבה.

67. ככלל, העובדים שלא עורכים חשבון בקופה נדרשים לתנועה מתמדת במהלך המשמרת, וכמעט ואין במהלך המשמרת רגעים שבהם אין מה לעשות בחנויות הרשת כך שיהיה זמן לשבת.

68. השימוש בכיסאות מחוץ לעמדת הקופות הוא מוגבל ומועט מאוד במהלך המשמרות, והצורך בהם ממילא נמוך, עד כמעט לא קיים בחלק מהסניפים.

69. בעת כניסה לחנות אופנה, הלקוח מבצע פעולה דינמית ואיתו גם המוכרן. הלקוח מסתובב בין המדפים, מחפש אחרי מה שראה בפרסומת, וכן, מדובר בסוג של בילוי. הלקוח לא עומד בטור ישר עם לקוחות אחרים בדרך למוכר הממתין לו בישיבה על כסא, משל היה מדובר בסניף של הדואר או הביטוח הלאומי....

71. האם באמת ניתן לצפות שבעת כניסה לחנות אופנה מודרנית, הכוללת את הצורך לספק לקונים, שירות אישי, חווית קניה דינמית, תנועה ושמחת חיים, יקבלו את פני הלקוח בישיבה. לא מדובר בחנות 'אתא' משנות ה-60. הלקוח המודרני לא 'נכנס לקנות חולצה', אלא הוא מצפה לחוות את המותג, את הפרסומות המלוות אותו, את הערכים שלו, וכן – את חווית הקניה הנלווית לו".

21. אשר לדעתנו – אכן כן, צודק המבקש בטענתו כי טענותיה העובדתיות של המשיבה "התפתחו" במהלך ההתדיינות. בעוד שבראשית ההתדיינות עמדתה היתה שכלל ולמעט במקרים חריגים לא ניתן לעשות שימוש בכסאות במהלך העבודה, הרי שבסיכומיה, שהוגשו כשנתיים לאחר תחילת ההתדיינות, היא כבר מדגישה שהכסאות נגישים, שניתן לעשות בהם שימוש לא רק בקופות, ושהיא אף ממש מעודדת את המוכרנים לנצל את זכותם לישיבה, כשהדבר אפשרי.

22. מהי משמעות השינוי הזה לעניין הבקשה לאישור שבפנינו? מצד אחד, ניתן לטעון שהמבקש הוכיח, ברמה הנדרשת לצורך בקשת האישור, שבתקופה שאליה מתייחסת הבקשה, החל ממאי 2009 ועד מאי 2016 – שבע שנים לאחר ממועד הגשת הבקשה לאישור – לא כובדה במלואה הזכות לישיבה על ידי המשיבה, ויש בכך כדי להצדיק את אישור הבקשה. מצד שני, ניתן גם לטעון כי נוכח הצעדים המשמעותיים שנקטה ונוקטת המשיבה לצורך כיבוד זכותם זו של עובדיה, הרי שאין מקום לאישור הבקשה, בשים לב לכך שמהראיות עולה שצעדים אלה החלו להינקט עוד קודם להגשת הבקשה.

23. לאחר ששקלנו את טענות הצדדים לכאן ולכאן, על רקע הראיות שהוצגו, הגענו לכלל מסקנה, לא בלי התלבטות, שאין מקום לאישור התובענה כייצוגית, ונמק:

ראשית אין מחלוקת שהנוהל בדבר הזכות לשבת הונהג והופץ בכל סניפי המשיבה עוד בשנת 2011. על פי התרשמותנו, עצם התקנת הנוהל היוותה צעד משמעותי וחשוב למימוש ואכיפת זכותם של עובדי המשיבה לעבודה בישיבה. מכאן, שבחלק גדול מהתקופה שאליה מתייחסת הבקשה לאישור, כבר כובדה במידה כזו או אחרת הזכות לעבודה בישיבה אצל המשיבה. בהינתן זאת, הרי שלא ניתן לומר לדעתנו כי הבקשה לאישור מעוררת "שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה". זאת, שכן על פני הדברים אין דומה מצבו של עובד שהועסק בשנת 2010, עוד בטרם הותקן הנוהל, למצבו של עובד שהועסק בשנת 2016, שנה שבה המשיבה כבר "התקדמה" באופן משמעותי בכל הנוגע לאכיפת הזכות;

שנית מהראיות עולה בבירור, שמספר הכסאות המוצבים שונה מסניף לסניף, כשבחלק מהסניפים אף מוצבים דרגשים גבוהים ונמוכים שגם עליהם ניתן לשבת. יש להניח שגם שעישוב הפנים של החנויות השתנה לא מעט לאורך השנים שאליהן מתייחסת הבקשה, ובהתאם גם השתנה מספר המושבים ומידת היכולת של עובדים להזיז אותם ממקום למקום, למשל מהקופות לעמדות הקיפול. כל זאת השפיע כמובן באופן שונה על עובדים, כך שלהבנתנו היו חלק מהעובדים שכובדה במלואה או כמעט במלואה זכותם לישיבה בעבודה, וחלק אחר שלא. במצב דברים שכזה, אין הצדקה לאישור התובענה ביחס לכל חברי הקבוצה כמבוקש;

שלישית כל האמור נכון שבעתיים בהתייחס לשונות שהיתה, ועודנה, בין אופן ההפעלה ותצורת החללים הפנימיים ברשתות השונות שמפעילה המשיבה. כל הראיות שצורפו לבקשה לאישור, ומרבית הראיות שצורפו בהמשך ההתדיינות, התייחסו רק לרשת האופנה Fox, בעוד שכפי שכבר ציינו, הקבוצה שאותה מבקש המבקש לייצג כוללת גם עובדים של רשתות נוספות כמו רשת ההנעלה Charles and Keith, רשת בגדי הילדים The Children's place ועוד. המבקש אמנם הציג, במענה לטענות המשיבה בעניין זה, צילומים שאותם ביצע ביום 27.10.16 במספר חנויות של המשיבה, מרשתות שונות, בקניון קריית אוננו, שמהם עולה לכאורה שאותם הכסאות שבמחלוקת בבקשה זו מוצגים גם בחנויות מרשתות שונות. ברם, לדעתנו אין בראיות אלה להוכיח, במידה הנדרשת לצורך אישור תובענה כייצוגית, כי אכן אופן כיבוד הזכות לישיבה ברשתות השונות של

המשיבה היה דומה במידה מספקת על מנת להצדיק אישור התובענה כייצוגית ביחס לעובדים בכל הרשתות האלה כמקשה אחת;

רביעית לזאת נוסיף, כי על פי עדותו של עידן חובבה מטעם המשיבה, שבתקופה הרלוונטית הועסק כמנה משמרת בסניף סביונים שבו הועסק גם המבקש, ושנתנו בה אמון, לכל אורך ארבע השנים שבהן הוא מועסק במשיבה (מאז שנת 2013), התאפשר לעובדים לעשות שימוש בכסאות לא רק בזמן העבודה בקופות, אלא גם – תוך הזתם – כאשר הם עסקו בקיפול, זמזום ומידבוק סחורה, ובהפסקות (עמ' 15 ש' 17). עדות זו מחזקת את התרשמותנו לפיה, אף אם היו הפרות של הזכות לישיבה מצד המשיבה לאורך השנים הרלוונטיות לבקשה, הרי שהן לא היו הפרות גורפות המתייחסות לכלל העובדים, באופן המצדיק אישור הבקשה ביחס לעובדים כולם. זאת, בשונה למשל ממצב הדברים שנדון בפני בית דין זה בפרשת ליין (תצ 12500-01-16 ליין נ' א.ל.מ. סחר 2000 [פורסם בנבו] (4.8.17, מותב בראשות כב' השופטת אופירה דגן) שבה אושרה בקשה לניהול תובענה כייצוגית כנגד מפעילת חנות מוצרי החשמל בדיוטי פרי בנמל התעופה בן-גוריון, וזאת בהעדר מחלוקת על כך שהמעסיקה שם לא איפשרה כלל לנציגי המכירות לשבת במהלך המשמרות, למעט בהפסקות);

ולבסוף בהינתן האמור בפסקאות הקודמות, ועל מנת לבסס את טענות המבקש בבקשתו, ניתן היה לצפות שבתמיכה לבקשתו יובאו לעדות מספר עובדים או עובדים לשעבר נוספים, למשל כאלה שעבדו בסניפים אחרים, ובמיוחד כאלה שעבדו ברשתות אחרות. ואמנם, בחקירתו הנגדית נשאל המבקש על ידינו מדוע לא הביא לעדות עובדים נוספים. שובתו היתה שהוא ביקש להביא כאלה אבל בסופו של דבר "הם מאד חששו לבוא ופחדו מכל ההליך ולא היו מעוניינות לבוא" (עמ' 25 ש' 22).

האם הכסאות הקיימים עומדים בדרישות החוק?

24. משהגענו לכלל מסקנה, כי דין בקשת האישור להידחות, לאור כך שהבקשה אינה מעוררת "שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה", אין הכרח שניכנס לעובי הקורה במחלוקת מרכזית נוספת שהיתה בין הצדדים, והיא בשאלת עמידת הכסאות הקיימים בסניפי המשיבה בדרישות החוק. למרות זאת, ובשים לב לכך שכל אחד משני הצדדים השקיע משאבים מרובים – לרבות באמצעות מומחה מטעמו –

בהוכחת צדקת טענותיו, נידרש אף לטענות אלה, למעלה מהנדרש לצורך ההכרעה בבקשת אישור זו.

25. מהו כסא הממלא את דרישות החוק? הוראות החוק קובעות (ראו סעיף 1 לחוק, הגדרת "מושב לעבודה"), כך:

" 'מושב לעבודה' – מושב במצב תקין בעל משענת גב, מותאם בצורתו, במבנהו ובממדיו לעובד ולעבודה המבוצעת, וכן הדרום שעליו יוכל להשעין את רגליו בנוכחות, אם אין הוא יכול לעשות כן בלי הדום."

26. הכסאות שאותן מספקת לעובדיה הינם כסאות גבוהים יחסית, עם מושב באורך וברוחב של 30 ס"מ בלבד, ועם משענת גב עשויה צינור עגול, שגובהה 15 ס"מ. באזור התחתון של הכסא, 21 מ"מ מעל הרצפה, קיימים 4 מוטות שעליהם ניתן להשעין את הרגליים. להלן תצלום אחד הכסאות, כפי שזה צורף כנספח 5 לתגובת המשיבה לבקשה לאישור:

27. לטענת המבקש בבקשת האישור, הוא עצמו כמו גם עובדים אחרים התקשו לשבת על המושב (הכסא), לאור גודלו המינימלי של מושב העבודה ולאור היעדר משענת גב בגובה סביר שניתן לעשות בה שימוש. עוד הדגיש המבקש בבקשתו כי גובהו של

המושב, שאותו הוא כינה "כיסא בר", מתאים אמנם לעבודה בקופה, אך אינו מתאים לסוגי העבודה האחרים הניתנים לביצוע בישיבה, כגון פירוק סחורה וקיפול בגדים.

לטענת המשיבה, שבה תמכו גם העדים מטעמה, המדובר בכסא נוח, מרופד ותקין ובעל משענת גב כמתחייב בחוק, המותאם בצורתו ובמבנה שלו לעבודה המבוצעת. המשיבה מדגישה שלא מדובר בכסא בר, אם כי היא מאשרת כי גובהו הותאם לכך שהעובד יישב בגובה הקופה, שכן שם עיקר ייעודם הפונקציונאלי של הכסאות (סעיף 76 לתגובתה לבקשה לאישור). המשיבה מדגישה כי המבקש לא הצביע על כל יסוד בדין שמכוחו יש למשיבה חובה כלשהי לספק כסא נוח, וגם לא על הוראות הקובעות מאפיינים ספציפיים למבנה הכסא. בהעדרן של הוראות כאלה, לשיטת המשיבה לא ניתן כלל להלין על מבנה הכסא, בתובענה ייצוגית או בכלל.

28. נקדים ונאמר, כי אין אנו מקבלים את טענת המשיבה, לפיה לא ניתן בהליך המתקיים בפני בית-דין זה לטעון כי הכסא שניתן לעובד אינו מתאים להוראות החוק. בית-דין זה מוסמך ואף חייב לבחון האם כסא הממוקם במקום עבודה עונה להגדרה הקבועה בחוק ("מושב במצב תקין בעל משענת גב, מותאם בצורתו, במבנהו ובממדיו לעובד ולעבודה המבוצעת"). ברור ומובן שלא כל כסא עומד בסטנדרט זה. כך למשל, ברור כי כסא ילדים לא ייחשב ככסא העונה על דרישות החוק. בדומה, ברי כי כסא שאין לו כל משענת גב אף הוא אינו עונה אף הוא על דרישות החוק. אמנם בפסיקת בית הדין הארצי לא מצאנו פסק דין מפורט שדן בפרשנות שיש לצקת להגשת "מושב עבודה" אך מצאנו עדות לכך שאכן במקרים המתאימים בית דין זה עשוי להידרש לכך. כך, בפרשת דיזנגוף קלאב (שם) הדגיש בית הדין הארצי כל על הכסאות המסופקים להיות "מתאימים וראויים" ואילו בפרשת פטרול אופנה נ' נעימי (פיסקה 24, שם) ציינה כב' השופטת גליקסמן, בהתייחס לכסאות כתר פלסטיק שהיו מוצבים בחנות שם, כי "גם זאת אם נניח לטובת המערערת כי כסא כתר פלסטיק הוא כסא מותאם בצורתו, במבנהו ובממדיו לעובד ולעבודה המבוצעת...".

29. ומה באשר לכסא שבמחלוקת? כי שצינו מוקדם יותר בפסק דין זה, הוגשו לנו שתי חוות דעת מנוגדות ביחס למידת עמידת הכסא בדרישת החוק.

פרופ' נרובאי מטעם המשיבה קובע כי מדובר בכסא הממלא את כל הדרישות הקבועות בחוק, ובכלל זה משענת גב ומקום להניח עליו את הרגליים.

ד"ר רנד מטעם המבקש סבור אחרת. לפי חוות דעתו, הכסא גבוה מדי לצורך עבודה בעמדת קיפול ופריקת סחורה, המושב שלו קטן מאוד במידותיו, מתאים למידות ילדים ואינו מתאימים לישיבה נוחה למשך זמן משמעותי על ידי אדם בוגר (המקובל והמומלץ לשיטתו הינו רוחב 40 ס"מ לפחות, ואורך בין 38 ס"מ ל- 47 ס"מ). כמו כן, המושב קבוע ושטוח לחלוטין, ללא כל מאפיינים אנטומיים/ארגונומיים, והריפוד מינימלי. על כן, המושב אינו תומך בתנועה סיבובית של הגוף, באופן שעשוי ליצור לחץ מוגבר על מבני עמוד השדרה. בנוסף, הכסא אינו כולל כמומלץ משען גב בעל שטח מגע משמעותי על מנת לפזר את העומס על הגב, באופן הגורם לכך שהתמיכה היא לכל היותר בחלק העליון של האגן ולא בעמוד השדרה המותני, חסרון המוחמר עקב שטח המגע הצר מאוד של "המשענת" עם גוף העובד. גם גובהה נמוך מדי לשיטתו, שכן חלקה העליון הינו רק 15 ס"מ מעל המושב, בניגוד למומלץ שהוא משענת מלאה שהמרכז שלה הינו בין 17 ל- 30 ס"מ מעל המושב. לפי ד"ר רנד, ה"משענת" מאלץ את היושב עליו לשמור על טונוס גבוה של השרירים המייצבים את עמוד השדרה, ולא מאפשר להם מנוחה והרפייה. לדעתו, לא הנוחות תורם גם משען הרגליים בכסא הנדון, שכן במקום הדום משען אמיתי ונוח לרגליים הממוקם קדמית לכסא, נעשה שימוש במוט ברזל המחבר את רגלי הכסא. המוט נמצא במיקום אחורי ובלתי ארגונומי, באופן המאלץ את היושב על כסא להשאיר את הברכיים בכפוף ניכר על מנת להשעין עליו את כפות הרגליים, עקב מיקום ה"משען" בין רגלי הכסא. מנח כזה מונע גם הרפייה ומנוחה לשרירי ומפרקי הרגליים. נוכח כל האמור, סבור ד"ר רנד כי הכסא המדובר אינו עומד בסטנדרט המינימלי ביותר שניתן לגזור מהוראות החוק. עוד מוסיף ד"ר רנד שעבודה תוך שימוש בכסא אחר, שהיה עומד בסטנדרט הקבוע בחוק, היה מפחית באופן ניכר את הסיכון לנזקים בטווח קצר וארוך.

במענה לחוות דעתו של ד"ר רנד, הגיש פרופ' נרובאי מענה קצר, שבו הוא חזר וטען שהכסא שבמחלוקת ממלא את דרישות החוק, הינו ארגונומטרי ומתאים לישיבה נוחה.

30. לאחר שבחנו את טענות הצדדים, ואת עדויות העדים שהעידו ביחס לכך, ושקלנו אף את עמדת שני המומחים מטעם הצדדים, פרופ' נבוראי מצד אחד, וד"ר רנד מצד שני, ואף ניסינו בעצמו שלושחנו לשבת על הכסא (לצורך כך קיימנו הפסקה בדיון, ובהסכמת

הצדדים לקחנו את הכסא ללשכת אב בית הדין, עמ' 27 ש' 3) הגענו למסקנות הבאות ביחס לכסא שבמחלוקת:

ראשית מעיון מדוקדק בחוות דעת שני המומחים עולה שאין ביניהם מחלוקת של ממש על כך שהכסא שבו עסקינן מתאים, או לכל הפחות מתאים יותר, לעבודה בקופה, ועיקר המחלוקת שביניהם נוגעת לשאלה האם הכסא מתאים למטלות הנוספות שאותן ניתן לעשות בישיבה כמו קיפול סחורה, זמזום, מדבוק ועוד. לאור כך, אנו קובעים שמדובר בכסא המתאים לעבודה בקופה, ובכפוף להמלצות ולהערות הבאות, מסקנתנו הינה שהוא עומד בדרישות החוק ביחס למטלה זו;

שנית ביחס למטלות הנוספות שאותן ניתן לבצע בישיבה, הרי שמשתי חוות הדעת כאחת למדנו, כי ביחס לאלה, קיימת רלוונטיות לשאלה היכן מבוצעת המטלה, ונסביר. מכיוון שהכסא עצמו גבוה, הרי שעבודה מול שולחן גבוה – כמו זה המצוי בדרך כלל בקופות או זה המצולם בעמדת הקיפול שבצילום מעלה – היא נוחה ומתאימה יותר, בעוד שהשימוש בכסא שלא אל מול שולחן גבוה הינו רחוק ממיטבו, מצריך כיפוף של הגב ויוצר עומס רב יותר ומיותר על הגב;

שלישית, מכל מקום, על פי התרשמותנו, המדובר בכסא שהדרך הפשוטה להגדירו היא ככסא לא נוח. המושב שלו קטן מאד. משענת הגב שלו מינימלית. המשענת לרגליים ממוקמת בצורה שאינה אופטימלית. נודה ונתוודה שהאסוציאציה שחלפה בראשו בעודנו מנסים להישען על המשענת העשויה צינור מתכת היתה "האם המדובר ב"כסא סדום" (על משקל "מיטת סדום"), אם לאו?". אין לנו ספק שמדובר בכסא שאף שהוא ממלא את ייעודו, וניתן גם לשבת עליו וגם לעשות שימוש במשענת שלו, הרי שמרבית הכסאות הקיימים בשוק נוחים ממנו בהרבה;

רביעית בקשר לגודל המושב נעיר, כי לא נעלמה מאיתנו העובדה, שבעוד שבחוות דעתו של המומחה מטעם המבקש נאמר מפורשות שגודל המושב של הכסא שבמחלוקת (30 ס"מ על 30 ס"מ) הינו קטן מדי ואינו מתאים לרוב העובדים, וכי המקובל והמומלץ הינו מושב גדול יותר (לפחות 40 ס"מ על 38 ס"מ), ועל אף שהמומחה מטעם המשיבה הגיש תשובה בכתב ארוכה ומפורטת במענה לחוות דעת זו, הרי שבתשובתו הוא כלל לא התייחס לסוגיית גודל המושב, מחדל האומר דרשני ושעורר אצלנו את התחושה שאף לדעתו מדובר בגודל מושב קטן מאד;

וחמישית כל שאמרנו עד כה נכון עבור אדם בעל מידות גוף קטנות או ממוצעות, אך נכון שבעתיים עבור אדם בעל מידות גוף גדולות. אנשים שמידות גופם גדולות צפויים לחוות את הכסא כלא מתאים ולא נוח במיוחד, בראש ובראשונה בגלל המושב הקטן מדי, אך גם בגלל משענת הגב הלא מספקת והנמוכה מדי (ודומה שאף המומחה מטעם המשיבה הודה בכך, בתשובתו שהתייחסה לאנשים שגודלם "אינו סטנדרטי", ראו לעניין זה בעמ' 16 ש' 11 לפרוטוקול);

31. מכל מקום, מאחר שכאמור הגענו לכלל מסקנה שיש לדחות את הבקשה לאישור, ניתן להשאיר את ההכרעה בשאלת מידת התאמתו של הכסא לדרישות החוק בצריך עיון. עם זאת, ומבלי לקבוע מסמרות בסוגיה, אנו ממליצים להציב בסניפיה לצד הכסא האמור גם כסאות נוספים – בעלי מושב גדול יותר ומשענת גב משמעותית יותר – שיהיו מתאימים יותר לביצוע המטלות השונות, ובפרט המטלות שמחוץ בקופה. כן נעיר שנכון תעשה המשיבה אם תשקול בעתיד להחליף את הכסא שבמחלוקת בכסא אחר, בעל מושב גדול יותר ומשענת גב משמעותית יותר, כסא שבניגוד לכסא שבו עסקינן לא יעורר ספקות בדבר התאמתו לדרישות החוק.

גמול לתובע המייצג ולבא כוחו

32. בהתאם לסעיף 22(ג) לחוק תובענות ייצוגיות ועל פי ההלכה הפסוקה, מוסמך בית-הדין במקרים מיוחדים ומטעמים שיירשמו, לפסוק גמול הן למבקש והן לבא כוחו אף אם לא אושרה התובענה כייצוגית, כאשר בעניין זה יש לשקול בין היתר את "היקף הטרחה, הסיכון, התועלת, והחשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית, ולצורך שכר הטרחה גם במורכבות ההליך, והאופן בו הוא נוהל בידי בא כוח המייצג" (עצמ [2395/07](#) אכדיה סופטוור סיסטמס נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (27.12.10), סעיף 24 לחוות דעתה של כב' השופטת אילה פרוקצ'יה)).

33. לדעתנו, אכן מתקיימים במקרה זה טעמים מיוחדים המצדיקים גמול שכזה. בכך אנו מתכוונים בעיקר לתועלת הציבורית ולחשיבות מבחינת זכויות עובדי המשיבה ל"התפתחות" בעמדה המשיבה שהתרחשה במהלך ההתדיינות שבפנינו. כפי שפירטנו מעלה, קודם להגשת הבקשה המשיבה כלל לא הכירה בתחולת החוק ביחס לעובדיה, ובעקבות ההתדיינות אין היא עוד חולקת על כך, והיא אף מגדילה ומצהירה שהיא מעודדת את עובדיה לעשות שימוש בזכותם זו, וטוב שכך. בנוסף, עצם הדיון התקדימי שנעשה בגדר התדיינות זו בשאלה מבנה הכסא שיש לספק לעובדים המועסקים בחנויות

לממכר בגדים הינו בעל חשיבות ציבורית, אף שלא קבענו בסופו של דבר מסמרות בנקודה זו. אשר לטרחה ולעלויות שהיו כרוכות בניהול הבקשה, הרי שהתקיימו בתיק לא פחות משלושה דיונים, הוגשו לבקשת המשיבה גם תצהירים משלימים מטעם שני הצדדים – תוך חריגה מסדר הדין הרגיל בבקשות לאישור – והמבקש אף נדרש להגיש חוות דעת מטעמו, על העלויות והטרחה הכרוכה בכך, וכן סיכומים ארוכים ומפורטים.

34. לנוכח כל האמור, אנו קובעים שעל המשיבה לשלם למבקש גמול בסך 20,000 ₪, ולב"כ המבקש גמול בסך 70,000 ₪.

לסיכום

35. הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נדחית. המשיבה תשלם למבקש גמול בסך 20,000 ₪, וכן תשלם לב"כ המבקש גמול בסך 70,000 ₪. שני הסכומים יישאו הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

בנסיבות העניין, כמו גם בשים לב לגמול שנפסק למבקש עבור ניהול הליך זה, נמליץ למבקש להסכים לדחיית תביעתו האישית – שאותו העמיד על סך 10,000 ₪ בסך הכל – ולא לעמוד על ניהולה. המבקש יודיע עד ליום 20.9.18 האם הוא מקבל את ההמלצה. ככל שלא יודיע דבר עד מועד זה, תידחה התביעה והתיק ייסגר.

נציג ציבור מעסיקים, מר רן ורדי:

אני מסכים לחוות דעתו של כב' השופט ספיבק. עם זאת, אבקש להוסיף מספר הערות.

כמנהל משאבי אנוש לשעבר המכיר היטב את צורת החשיבה הניהולית, בסופו של דבר התרשמתי כי בחירת הכסא הספציפי לא היתה מקרית אלא מושכלת ומכוונת.

נציגי פוקס הסבירו לנו בהרחבה שבחנות אופנה, הם אינם מעוניינים שאנשי המכירות שלהם ישבו, והם פעלו בהתאם לתפיסתם זו ומימשו אותה בבחירה מושכלת של כסא, שמצד אחד יתן מענה סימלי לכאורה לדרישות החוק, אולם מצד שני, לא בתמימות הם בחרו כסא ברמת נוחות כה ירודה שאיש לא ירצה לשבת עליו. כך הם

מימשו את ראייתם שאיש מכירות בחנות אופנה לא צריך לשבת בעבודתו. בראיית הניהולית הבחירה בכסא הכל כך לא נוח הזה איננה מקרית, ורמת נוחות הכסא לצד הכמות המועטה של כסאות כאלו בכל חנות, משרתים את מטרת ההנהלה להניא את העובדים מלשבת, מטרה שהנה הפוכה לרוח החוק שנועד לאפשר ישיבה.

נאמרו דברים רבים ונשמעו מומחים אודות רמת הנוחות של הכסא. ניסיתי אותו וההתרשמות חד משמעית. דומני שאמת המידה הנכונה היא שכל איש הנהלה בפוקס ישאל את עצמו האם הוא אישית היה מוכן לשבת על הכסא הזה יום יום בעבודתו.

אני ממליץ להנהלת החברה לפעול על מנת להחליף את הכסא המדובר בכסא רחב יותר ובעל משענת סבירה, כסא שגם הם כמנהלים יהיו מוכנים לשבת עליו בעבודתם. עובד מכירות ברצפת המכירות איננו מנהל בהנהלת החברה, אבל אף הוא אדם עם צרכים אלמנטריים שיש להתחשב בהם, והזכות לשבת בנוחות סבירה היא זכות אלמנטרית בעבודה. כמו כן, אני ממליץ לחברת פוקס להוסיף כסאות נוספים בחנויותיהם על מנת לאפשר ישיבה לא סמלית אלא אמיתית לכלל עובדי החנות, בשעות שאופי העבודה מאפשר ישיבה.

נציגת ציבור עובדים, גב' לאה חלה :

אני מסכימה לחוות דעתו של כב' השופט ספיבק, ומצטרפת בהסכמה מלאה גם להערותיו של חברי נציג הציבור ורדי.

לסיכום – הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נדחית. חרף דחיית הבקשה, המשיבה תשלם למבקש גמול בסך 20,000 ₪, וכן תשלם לב"כ המבקש גמול בסך 70,000 ₪. שני הסכומים יישאו הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

ניתנה היום, ח' אלול תשע"ח, (19 אוגוסט 2018), בהעדר הצדדים.

מר רן ורדי,	דורי ספיבק, שופט	גב' לאה חלה,
נציג ציבור מעסיקים	אב"ד	נציגת ציבור עובדים

דורי ספיבק 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)